

siitä, miksi me olemme täällä, kuka on kaiken takana ja miten upealla tavalla kaikki maailmassa on aseteltu paikoilleen. Tiede kertoo todellisuudesta, jonka voimme nähdä, tuntea ja ylipäänsä havaita. Se ei kuitenkaan kerro todellisuudesta kaikkea. Tieteen teorioille on myös ominaista, että ne eivät yleensä ole valmiita tai absoluuttisia. Ne ovat parhaita mahdollisia selityksiä maailmasta kullakin hetkellä. Teoriat saattavat ajan kuluessa täsmentyä ja jopa muuttua.

Yksi kiistakapula, josta kristitytkin ovat keskenään eri mieltä, on suhtautuminen maailman synnyn alkuvaiheisiin. Tulisiko Raamattuun vakavasti suhtautuvan kristityn ajatella, että maapallo on kuusituhatta vuotta vanha? Entä muut kuvaukset siitä, kuinka elämä maapallolla sai syntynsä – kuinka kirjaimellisesti nämä tulisi ottaa? Raamatussa on tyyllisesti hyvin erilaisia kirjoja. On runokirjallisuutta, historiankirjoja, lakia ja profeetallista ilmoitusta. Toisissa teksteissä on pyritty kertomaan tarkasti, kuinka kaikki tapahtui, kun taas toiset tekstit pyrkivät tulkitsemaan ja tuomaan enemmän esille merkityksiä. Raamattuun luottava kristitty voi sekä pitää Raamatun tekstejä tosina että ajatella, että niiden tarkoitus ei ole antaa tarkkaa historiallista selvitystä tapahtumista. Tarkoitus on kertoa jotain syvempää varsinaisten tapahtumien taustalla.

Usko ei sulje millään tavalla pois sitä, että ihminen voi samaan aikaan arvostaa tiedettä ja kunnioittaa sen tuloksia. Esimerkiksi luonnontiede ja matematiikka tutkivat Jumalan luomaa maailmaa. Fysiikka todistaa Jumalan upeasti luomista laeista. Samaan aikaan kristitty voi uskoa myös ihmeisiin. Biologia osoittaa, kuinka ihmeellisellä tavalla Jumala on kaiken luonut. Pienikin poikkeama kaikesa tässä ja elämä maapallolla olisi mahdotonta. Tiede ei kuitenkaan vastaa viimeiseen kysymykseemme elämämme päämäärästä ja tarkoituksesta.

Anu Laine

ENTÄ JOS EI OLEKAAN MITÄÄN?

Entä jos elämässä ei olekaan mitään mieltä tai tarkoitusta? Jospa yksittäisen ihmisen elämä on vain lyhyt välähdys mittaamattoman suuressa ja sattumanvaraisessa universumissa? Miten minun käy ja mihin menen, jos Jumalaa ei olekaan olemassa? Olisi lohdullista olla kristitty ja luottaa persoonalliseen ja hyvään, läsnä olevaan Jumalaan, mutta mitä jos en voi enkä osaa?

On väitetty, että siinä missä joskus aiemmin ihmisen uskonnollisen kamppailu muotoiltiin kysymykseksi ”Miten löydän armollisen Jumalan?”, kolmannen vuosituhannen alussa olemassaoloa ja uskoa koskeva kysymys on laajentunut: ”Miten löydän elämälleni merkityksen?” Väitteessä voi olla perää ainakin sikäli, että uskoa ja Jumalaa etsivä ihminen ei välttämättä etsikään ainakaan ensisijaisesti anteeksiantamusta ja synninpäästöä vaan mieltä, tarkoitusta ja lohtua tarkoituksettoman oloiseen ja satunnaiseen elämänhistoriaansa ja ihmiskunnan suuntaan. Kun Martti Luther pelkäsi tuomarinuimellaan istuvaa Kristus-kuningasta armottomana ja ankaran oikeudenmukaisena Jumalana, nykyihminen on oppinut kysymään Kierkegaardilta, Camus’lta ja koko 1900-luvun historialta: mitä jos koko elämä onkin mieletön, tarkoitukseton vitsi? Tunne omasta pienuudesta universumissa ja toisaalta yksinäisyyden ja erillisyyden tunne ihmisten keskellä on ilmiö, jota voidaan tarkastella psykologian näkökulmasta, mutta se on myös filosofinen ja teologinen ongelma.

VIERAS, KAUKAINEN JA KÄSITTÄMÄTÖN?

Toisen maailmansodan ja holokaustin jälkeen on kysytty, onko Jumalaan uskomisen mielestöntä Auschwitzin raunioilla. Ja vaikka ihmisellä olisikin jäljellä jokin uskon rahtunen, voiko hän nähdä hyvänä ja rakastavana sellaisen Jumalan, joka ei pelastanut miljoonia harakitulta ja julmalta murhalta? Jumalaan liittyvä ongelma on kahtalainen: voiko häneen uskoa, ja jos voikin, millainen hän oikein on, kun maailmamme on täynnä kärsimystä? Kun Jumala tuntuu vieraalta ja kaukaiselta ja käsittämättömältä, on vaikea liittää häneen niitä määreitä, joilla Raamattu häntä kuvaa. Kristillisen uskon sisältö opinkappaleineen ei tunnu tavoittavan 2020-luvun ihmisen kysymyksiä. Mutta onko kristillisen teologian sisältö kuvattu tällöin liian kapeasti?

Vaikka Raamattu etenkin Uudessa testamentissa kuvaa paljon ihmisen pelastumista, pahojen tekojen sovitusta ja syntien anteeksiantoa Jeesuksen ristillä, kristinuskon opetus ihmisen ja Jumalan suhteesta ei kavennu pelkästään velanantajan ja velallisen suhteeksi. Raamatussa käsitellään myös yksinäisyyden, turhuuden ja eksistentiaalisen tyhjyyden kokemusta. Jobin kirja käsittelee toki paljon syyttömän kärsimyksen ongelmaa, mutta etenkin Jobin puheissa kuuluu usein pelko siitä, että Jumala on outo, vieras ja välinpitämätön, siis sellainen kasvoton kosminen mahti, joka ei ole millään tavalla kiinnostunut lyhytikäisen ihmisen elämästä. Yksinäisyyttä ja mielettömyyttä kauhistuva ihminen löytää siis jo Vanhasta testamentista kohtalotoverin, joka purkaa pimeälle yötaivaalle pelkoaan kuin lämmintä hengitystä. Jobin kirja paljastaa, että lohduttoman ihmisen pelolla on kuuntelija.

KELLARI KATEDRAALISSA

Myös Saarnaajan kirja on elämän turhuuden reunalla pelkäävälle ihmiselle puhutteleva teksti. Sen teksteissä kuuluu kärsimystä enemmän juuri paljas turhuuden ja satunnaisuuden ahdistus. Jokaisen ihmisen elämä on tietystä mielessä turha ja tarkoitukseton, eikä

yksittäisen ihmisen elämäntehtäväksi jää juuri sen kummempaa kuin nauttia vähistä elämänsä päivistä – vaikka nauttiminenkin olisi kaunista turhuutta. Saarnaajan kirja on Raamatun kaanonissa kuin pimeä kellaritila suuressa katedraalissa. Juuri sen mustuus ja jumallainen nihilismi on lohdullista musertavan syvän avaruuden painon alle lyhyhistyneelle.

Toki tyhjyyden kauhua voi yrittää torjua älyllisinkin pohdinnoin. Jos maailma on vain sattumien summa, ja jos kosmos on vain tyhjä, kylmä ja kolkko syvyys, ja jos elämä on vain satunnainen, petomainen ja mieleton saalistamisen areena, miksi ihminen sitten janoaa, toivoo ja etsii hyvyyttä, kauneutta ja merkitystä? Toinen pohdinnan aihe on pragmaattinen eli käytännöllinen: jos nihilismi on totta, ja usko hyvyyteen on turhaa, miksi edellisestä seuraa harvoin mitään uutta ja hyvää, kun taas jälkimmäinen on saanut aikaan paljon lohtua ja parannusta ihmiskunnan historiassa.

KESKIPÄIVÄN DEMONI

Tyhjyyden ja tarkoituksettomuuden tunne ja sen pelko ei kuitenkaan välttämättä ole mikään 1900-luvun ateistifilosofien keksintö. Jo myöhäisantiikissa ja keskiajalla tunnettiin tympääntymisen ja tyhjyyden kiusaus, akedian houkutus. Yksi osa tympääntymisen kiusausta on juuri mielessä pyörivä ajatus, että päivittäisellä hengellisellä kilvoituksella ei ole mitään tarkoitusta eikä merkitystä. Sisältö elämään löytyy jostain muualta kuin siitä paikasta ja elämästä, johon on kutsuttu. Akedia eli ”keskipäivän demoni” täyttää kilvoittelijan mielen yhtäältä turhuuden ja toisaalta kateuden ajatuksilla: Joillakin jossain muualla elämä on rikasta, merkityksellistä ja tarkoituksen täyttämää. Minä olen yksin ja turha kammiossani.

Penseyden demoni, jota nimitetään myös keskipäivän demoniksi, on kaikkein vaivalloisin demoni. Se käy munkin kimppuun noin kymmenen aikaan aamupäivällä ja piirittää hänen sieluaan iltapäivä kahteen. [...] Sitten demoni saa munkin vihaamaan koko paikkaa ja elämäntapaansa ja työtään. Demoni saa munkin ajattelemaan, että

veljet eivät enää oikeasti välitä hänestä eikä kukaan tule hänen kanssaan juttelemaan. Jos joku on vastikään loukannut munkkia, demoni muistuttaa häntä tästäkin saadakseen munkin vihan kasvamaan. Se saa hänet haluamaan muualle, missä hän saisi helposti kaiken tarvitsemansa ja elämään helpommin ja mukavammin. (Evagrios Pontoslainen, Kahdeksan paha ajatusta)

KUOLEMAN VOITTAJA

Usein kristinuskosta puhuttaessa jää sivuun se, että se antaa uskotavan ja lohdullisen vastauksen myös tarkoituksettomuuden, epäilysten ja ahdistuksen tunteisiin ihmiselle, jonka on vaikea uskoa Jumalaan, joka on hyvä. Vanhassa kristillisessä kuvastossa ja ajattelussa Jeesus Kristus, Jumalan Poika, ei ole vain syntien sovittaja. Pahan ja pimeän valtoja on muitakin, ja niitä on kutsuttu turmiovalloiksi. Kristillisessä kuvataiteessa onkin Kristus kuvattu kaikkien turmiovaltojen voittajaksi (Christus victor), joka on syntien lisäksi murskannut jalkoihinsa myös pahuuden ja kuoleman. Se, minkä uskontunnustus lausuu vain muutamain sanoin, ”kuoli ja haudattiin, astui alas tuonelaan”, on nähty itse asiassa Voittajan triumfina, voitokulkueena, jossa Kristus hautansa syvimässä yksinäisyydessä ja lohduttomuudessa astuu alas ”maan alimpiin paikkoihin” ja tekee niistäkin Jumalan ylistämisen tyyssijan. Edes tyhjyys, kuoleman kauhu ja kosminen yksinäisyys eivät mahda mitään Kristus-kuninkaan valkeudelle ja voimalle. Siksi kylmässä avaruuden yössä hengähtävä lyhytikäinen ihminen saa uskoa: aurinko nousee.

Elina Takala & Timo Nisula

IHMINEN

Miksi ihminen on arvokas? Siksikö, että me olemme päättäneet niin? Miten suhtautua siihen, että elämä päätetään ennen syntymää tai elämän loppupuolella?

Ainakin teorian tasolla suomalaisten valtava enemmistö ajattelee jokaisen ihmisen olevan yhtä arvokas. Ketään ei saa syrjiä ihonvärin, sukupuolen, uskonnon eikä seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Rippikoulu- tai nuorisotyötä ei tarvitse tehdä montaa päivää ennen kuin voi todeta, että jos suomalainen koululaitos opettaa nuorille jotakin, se on tämä. Asia on ilahduttavan kirkas ja selkeä. Mutta miksi kaikki ovat yhtä arvokkaita? Sitä ei taideta koulussa kertoa.

PERUSTA HUKASSA

Kun kyselen rippikoululaisilta, miksi yksi ihminen ei saa vahingoittaa toista, he vetoavat juuri tasa-arvoon. Kun jatkan kyselyä, joku kaivaa esiin YK:n Ihmisoikeusjulistuksen. Oikein hyvä – mutta mitä jos en halua noudattaa sitä? Mitä jos sopisimme, että mitä pidempi ihminen on, sitä arvokkaampi hän on?

On totta, että ihmiskunta on yhdessä sopinut jokaisen olevan yhtä arvokas, vaikka kaikki eivät niin ajattelekaan. Tasa-arvossa ei ole kuitenkaan ole kyse ihmisten sopimuksista. Muutoinhan toisenlainen sopimus muuttaisi tilanteen.

PAHOLAINEN JA ENKELIT

Mistä Paholainen on tullut? Mitä Raamattu kertoo enkeleistä? Entä onko riivattuja ihmisiä?

Raamattu puhuu Paholaisesta. Vanhassa testamentissa hänet mainitaan joitakin kertoja ja Uudessa testamentissa on paljon kohtia, jotka puhuvat hänestä. Jeesukselle oli selvää, että Paholainen on. Paholainen koetteli ja houkutteli Jeesusta autiomaassa ennen kuin Jeesus aloitti julkisen toimintansa. Hänen kylväjävertauksessaan Paholainen tulee ja ottaa tien oheen heitetyn siemenen pois. Ja kun Pietari yritti innostaa Jeesusta jättämään matkan Jerusalemiin ja ristin siellä, Jeesus sanoi, että Paholainen on nyt tässä paikalla.

Emmehän ryhdy Jeesusta ja Raamattua fiksummiksi ja sano, ettemme usko Paholaisen olemassaoloon. Sarvipäätä, joka kohentaa tulta hiilihangolla, tuskin on, kuten ei ole myöskään pilvenreunalla maailmaa tarkkailevaa valkopartaa. Eikä Raamattu opetakaan, että Paholainen ja Jumala olisivat tällaisia.

HYVÄSTÄ TULI PAHA

Raamattu ei kerro tarkasti, mistä Paholainen on tullut. Jotakin voimme päätellä: Jumala on luonut kaiken paitsi itsensä, siis myös Paholaisen. Jumala ei luonut mitään pahaa. Raamatun luomiskertomuksessa hän katsoo kaikkea luomaansa ja toteaa sen olevan hyvää. Paholainenkaan ei siis alun perin ollut paha. Tapahtui varmaan

jotakin samaa kuin ihmiselle. Raamattu kertoo ihmisen langenneen syntiin ja sen seurauksena ihmiseen tulivat synti ja pahuus. Nyt synti ja pahuus ovat mukana kaikessa, mitä meissä on. Paholaisen lankeemuksen seuraus oli vielä pahempi: hyvästä tuli paha ja pelkästään paha.

Raamatussa on muutamia kohtia, joiden on ajateltu kertovan Paholaisen lankeamisesta. Tällainen kohta on esimerkiksi Jes. 14:12-15. Ehkä näissä kohdissa puhutaan myös siitä, miten hyvästä Jumalan luomasta tuli Paholainen, ehkä ei. Jos Raamattu ei kerro, meidän täytyy tyytyä sanomaan, ettemme tiedä, emme tarkemmin ainakaan. Emme saa keksiä sitä, mitä tahtoisimme tietää.

VOITTA VARMASTI

Tämä maailma ei ole onnen ja rauhan tyyssija. Miksi ei? Raamattu antaa myös tämän selityksen: Paholainen toimii täällä. Hän tahtoo ja tekee pahaa. Hän hyökkää Jumalaa ja hänen hyvää tahtoaan vastaan. Hän houkuttelee ja saa ihmiset mukaan pahuuteen. Ja hän onnistuu usein helposti ja suurella mitalla, koska meissä jokaisessa on synti, josta Paholainen saa hyvän yhteistyökumppanin.

Onko sota, joka käydään Ukrainassa, Paholaisen toimintaa? Tai repivä riita kodissa? Miksei Paholainen saisi aikaan myös tällaista pahaa. Ja ainakin hän on tyytyväinen, kun ihmiset tuhoavat toisiaan ja riita särkee ihmisten välejä. Kuitenkaan Raamattu ei opeta, että vastuu on Paholaisella eikä meillä siten, että hän toimii ja tekee pahaa ja me seuraamme ikään kuin sivusta tapahtumia. Raamattu kehottaa asettumaan hyvän Jumalan puolelle pahaa Paholaista vastaan.

Miten käy sodassa, jossa Paholainen hyökkää Jumalaa vastaan? Tarvitseeko jännittää, voittaako hyvä vai paha? Ratkaiseeko se, jaksammeko me rukoilla tarpeeksi? Raamatun mukaan Jumala on ylivoimainen ja hän voittaa varmasti. Toisessa kirjeessä tessalonikalaisille mainitaan Paholaisen läheinen ja tärkeä palvelija ja kerrotaan Jeesuksen surmaavan hänet suunsa henkäyksellä. (2. Tess.

2:8) Jeesus puhaltaa ja hän kaatuu. Näin paljon voimakkaampi Jumala on Paholaista. Ei ole ollenkaan epävarmaa, miten käy. Sodan lopputulos on tiedossa, ja se on tärkeintä. Ja näin täytyy olla. Tekijä on paljon suurempi kuin se, minkä hän on tehnyt.

VAIN KERRAN

Kirje roomalaisille on Paavalin upea kokonaisuus hänen uskotaan ja siitä, mitä hän opettaa. Paavali kirjoittaa paljon siitä, millainen ihminen on ja millainen Jumala on. Hän kirjoittaa synnistä, pelastumisesta, uskosta, kasteesta ja siitä, mitä Jumala tahtoo meidän tekevän. Paavali kirjoittaa siitäkin, mitä Israelin kansalle tulee tapahtumaan. Paholaisen hän mainitsee pitkässä kirjeessään yhden kerran. Henkivallat Paavali mainitsee toisessa kohdassa (Room. 8:38), mutta varsinaisen Paholaisen vain kerran kirjeen viimeisessä luvussa. Hän kertoo, että Jumala on pian murskaava Paholaisen kirjeen vastaanottajien jalkojen alle. (Room. 16:20)

Paavalille on selvää, että Paholainen on. Hän ei kuitenkaan ole Paavalille keskeinen asia, jonka kanssa apostoli askaroi ja josta hän miettii tätä ja tuota yksityiskohtaa. Paavalille tärkein asia Paholaisesta näyttää olevan, että tämä tulee häviämään ja Jumala voittaa. Meidän kannattaa ajatella ja uskoa apostolin tavoin.

On sanottu, että Paholainen inhoaa varsinkin Jeesuksen ristiä. Hän pyrkii siihen, että risti jää sivuun eikä siitä puhuta. Hänelle sopii, että muut asiat – hyvätkin – ovat esillä. Näin varmaan on ja syynä on se, että sanoma Ristiinnaulitusta pelastaa eikä mikään muu. Evankeliumi rististä antaa uskoa Jeesukseen ja voimaa elää kristittyinä. Juuri näitä Paholainen ei halua. On sanottu, että hän haluaa paljon seuraa kadotukseen. Meidän tulisi vastustaa Paholaista myös niin, että kerromme Jeesuksen rististä ja siitä, mitä se merkitsee ja sai aikaan, ja jopa vaadimme Sanan julistajia puhumaan juuri tästä.

Jeesus sanoi, että kadotus on varattu Saatanalle ja hänen enkeleilleen. (Matt. 25:41) Jumala siis voittaa ja Paholaisen tulevaisuus on kadotus.

YHDESSÄ TAIVAAN JOUKKOJEN KANSSA

Entä mitä Raamattu kertoo enkeleistä? Sen mukaan heitä on valtavasti. Ilmestyskirjan Johannes kertoo nähneensä enkeleitä suuren joukon – 101 000 000. Lukumäärä tuskin kertoo, montako heitä oli. Se kertoo, että heitä oli aivan valtavasti taivaan jumalanpalveluksessa, jossa Johannes sai vierailia. (Ilm. 5:11) Enkelit ovat Jumalan palvelijoita. He tuovat viestin Jumalalta ja tekevät asioita, joihin Jumala käyttää heitä. He suojelevat Jumalan omia ja muitakin. He toimivat Jumalan suurten tekojen yhteydessä: enkeli vahvisti Jeesusta ennen ristiinnaulitsemista, enkelit kertoivat Jeesuksen nousseen kuolleista ja tämän maailman loppuessa he kokoavat Jumalan omat ikuiseen elämään. Raamatussa kaksi enkeliä, Gabriel ja Mikael, mainitaan nimeltä, mutta enkelten hierarkiaa tai ryhmiä meidän ei kannata ryhtyä pohtimaan ja selvittämään. Niitä Raamatussa ei kerrota tai niistä puhutaan niin yleisellä tasolla, että tarkemmat kuvaukset on viisasta jättää antamatta.

Raamatussa enkelit eivät ole itsenäisiä toimijoita. He eivät saa asemaa, jossa heihin suunnataan erityinen huomio, puhumattaakaan siitä, että heitä kumarrettaisiin ja palvottaisiin. Viimeksi mainitun Raamattu kieltää. Enkelten toiminta tähtää siihen, että Jumala saa olla Jumala, häntä kumarretaan ja häneen uskotaan. Monien innostus enkeleistä tänä aikana ei näytä johtavan tähän.

Raamatussa enkelit kumartavat häntä, joka on luonut tämän maailman ja joka tuli Pojassaan ihmiseksi. Jos me kumarramme tätä Jumalaa, teemme sen yhdessä enkelten, taivaan joukkojen, kanssa. Silloinkin, kun meitä on koolla vähän ja rukoilemme Jumalaa, olemme osa valtavaa joukkoa.

RIIVATTU?

Myös Paholaisella on enkeleitä. Varmaankin osa enkeleistä lanke- si syntiin yhdessä Paholaisen kanssa. Raamatussa puhutaan myös riivaajista tai pahoista hengistä. Raamattu erottaa sairauden ja sen, että riivaaja asuu ja vaikuttaa ihmisessä. Joku oli kuumeessa tai sai-

rasti spitaalia, mutta häntä ei kutsuta riivatuksi. Ja sitten oli heitä, joista Jeesus ajoi pois pahoja henkiä.

On siis mahdollista, että ihmisessä on ja toimii paha henki. Ainakin tähän asti tämä on ollut Suomessa hyvin harvinaista. Lähetystyöntekijät saattavat kertoa, etteivät riivatut ole aivan poikkeus siellä, missä evankeliumia ei ole julistettu eikä monia ole kastettu. Ovatko tulevaisuudessa nämä ilmiöt myös täällä tavallisempia sen myötä, että kristinuskon vaikutus ohenee ja kastettuja on yhä vähemmän?

Sitä mahdollisuutta Raamattu ei tunne, että Jeesukseen uskova olisi riivattu. Pyhä Henki ja paha henki eivät mahdu samaan ihmiseen. Paholaisen ja hänen väkensä kanssa ei saa ryhtyä leikkimään tai kokeilemaan asioita, jotka liittyvät heihin, sillä he ovat meitä voimakkaampia. Jumalan oman ei kuitenkaan tarvitse pelätä, että paha henki kuin huomaamatta ottaisi hänet valtaansa. Jumala, joka on Paholaista niin paljon suurempi, ei tätä salli.

Jari Rankinen

LUE LISÄÄ:

1. Moos. 3:1-15

2. Tess. 2:1-12

Matt. 4:1-11

Ilm. 20:7-10

VIIMEINEN SANA